

DRIE VERSIES VAN ONS

*Voor mijn moeder, Jan Bild, die vele levens heeft geleid,
en voor mijn peetvader, Bob Williamson, die zeer gemist wordt*

Nur 302/GGP111501

© MMXV Laura Barnett

© MMXV Nederlandse editie: Pepper Books

© First published by Weidenfeld & Nicolson, Orion Publishing Group

Oorspronkelijke titel: *The Versions of Us*

Nederlandse vertaling: Sabine Mutsaers

Omslagontwerp: Suzan Beijer

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie
in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

Pepper Books is een volwassenen imprint van uitgeverij Kluitman

pepperbooks.nl

DRIE VERSIES VAN ONS

LAURA BARNETT

**PEPPER
BOOKS**

*‘Soms fantaseerde hij dat hij aan het einde van zijn leven
een amateurfilmje te zien zou krijgen van alle wegen
die hij niet was ingeslagen, en waarheen ze geleid
zouden hebben.’*

Anne Tyler, *Het amateurhuwelijk*

‘You and me making history.

This is us.’

Mark Knopfler & Emmylou Harris

1938

Het begint als volgt.

Een vrouw staat op een perron, met in haar rechterhand een koffer en in haar linkerhand een gele zakdoek, waarmee ze haar gezicht bet. De blauwige huid rond haar ogen is nat en de kolen-damp bijt in haar keel.

Er is niemand om haar uit te zwaaien – ze heeft hun verboden te komen, ook al moest haar moeder huilen, net als zijzelf nu – en toch gaat ze op haar tenen staan om over de drukke massa hoedjes en vossenbontjes heen te turen. Misschien heeft Anton, de tranen van hun moeder beu, zich gewonnen gegeven en heeft hij haar de lange trap af gedragen in haar invalidenwagentje, haar handen in wanten gestoken. Maar er is geen Anton, en geen mama. In de stationshal krioelt het van de vreemden.

Miriam stapt in de trein en knippert tegen het felle licht van het gangpad. Een man met een zwarte snor en een vioolkoffer kijkt eerst naar haar gezicht en dan naar haar grote, kogelronde buik.

‘Waar is uw man?’ vraagt hij.

‘In England.’ De man neemt haar aandachtig op, zijn hoofd scheef als een vogeltje. Dan bukt hij en pakt met zijn vrije hand haar koffer. Ze doet haar mond open om te protesteren, maar hij loopt al voor haar uit. ‘In mijn coupé is nog een plaats vrij.’

Gedurende de lange reis in westelijke richting praten ze met elkaar. Hij biedt haar haring en ingelegd zuur aan uit een vochtig papieren zakje,

en Miriam neemt het, ook al gruwet ze van haring, want ze heeft al bijna een hele dag niets gegeten. Ze zegt niet één keer hardop dat ze helemaal geen man heeft in Engeland, maar hij weet het. Als de trein bij de grens schokkerig tot stilstand komt en de bewakers alle passagiers opdragen uit te stappen, houdt Jakob haar dicht in zijn buurt. Huiverend staan ze in de smeltende sneeuw, die haar losse schoenzolen zacht maakt.

‘Uw vrouw?’ vraagt de bewaker aan Jakob wanneer hij haar papieren aanpakt.

Jakob knikt. Zes maanden later, op een stralende, heldere dag in Margate, terwijl de baby ligt te slapen in de mollige, vlezige armen van de vrouw van de rabbi, wordt Miriam alsnog zijn vrouw.

Het begint ook zo:

Een andere vrouw staat in een tuin tussen de rozen met een hand over haar onderrug te wrijven. Ze draagt een lange blauwe schilderskiel van haar man. Hij is binnen aan het schilderen terwijl zij met haar andere hand over haar grote, kogelronde buik wrijft.

Er was beweging, ze voelde leven, maar het is alweer voorbij. Een tuinmandje, half gevuld met snijbloemen, ligt aan haar voeten op de grond. Ze haalt diep adem en snuift de frisse appelgeur van vers gras op – daarstraks, in de koelte van de ochtend, is ze het gras te lijf gegaan met de snoeischaar. Ze moet bezig blijven, ze is als de dood om stil te zitten, om de doelloosheid als een laken over zich te laten neerdalen. Die is zo zacht, zo troostend, dat ze bang is om eronder in slaap te vallen, bang dat de baby dan met haar mee valt.

Vivian bukt om het mandje op te rapen. Als ze dat doet voelt ze van binnen iets scheuren. Ze strompelt naar voren en slaakt een kreet. Lewis hoort haar niet; hij draait muziek wanneer hij aan het schilderen is. Meestal Chopin, soms Wagner, op de momenten dat zijn kleuren naar donker neigen. Ze ligt op de grond, de bloemenmand ondersteboven naast haar, de rozen liggen bezaaid over de tegels, rood en roze; de blaadjes, gekneusd en al bruin, verspreiden hun weeë parfum. De pijn is er weer, Vivian hapt naar adem. Dan herinnert ze zich hun buurvrouw, mevrouw Dawes, en ze roept haar naam.

Binnen de kortste keren heeft mevrouw Dawes met haar vaardige handen Vivian bij de schouders gepakt en haar op het bankje bij de deur neergezet, in de schaduw. Ze stuurt de loopjongen van de kruidenier, die als een happende vis bij de poort aan de straat staat, op pad om een dokter te halen, terwijl ze zelf naar boven holt op zoek naar meneer Taylor – wat is het toch een raar mannetje, met zijn bolle buik en zijn tuinkaboutersmopsneus; heel wat anders dan ze zich van een kunstenaar had voorgesteld. Maar hij heeft wel wat. Een charmante man.

Vivian is zich nergens van bewust behalve van de pijnscheuten, de plotselinge koelte van beddenlakens op haar huid en de rekbaarheid van de minuten en uren, die zich eindeloos, grenzeloos uitstrekken totdat de

dokter zegt: 'Uw zoon. Hier is uw zoon.' Dan kijkt ze omlaag en ziet hem, herkent hem, als hij knipperend naar haar opkijkt met de alwetende blik van een oude man.

DEEL 1

VERSIE EEN

Lekke band

Cambridge, oktober 1958

Later zal Eva denken: zonder die roestige spijker zouden Jim en ik elkaar nooit ontmoet hebben.

Die gedachte zal haar met een adembenemende hevigheid te binnen schieten, volledig geformuleerd, terwijl ze roerloos ligt te kijken naar het licht dat om de gordijnen heen piept. Ze denkt na over de precieze hoek van haar fietsband in het gras, dat vol diepe sporen zat; over de spijker zelf, oud en krom; het hondje dat liep te wroeten in de berm en niet opzijging voor het geluid van haar fietsketting en banden. Ze was uitgeweken voor het beestje en haar band was in de roestige spijker terechtgekomen. Het had toch gemakkelijk gekund – de kans was zelfs veel gróter – dat deze dingen geen van alle gebeurd zouden zijn?

Maar dat komt later pas, wanneer ze het leven van vóór Jim als geluidloos en kleurloos beschouwt, iets wat eigenlijk nauwelijks een leven te noemen is. Nu, op de fiets in het gras, klinkt er alleen een vaag scheurend geluid, gevolgd door zacht uitgeblazen lucht.

‘Verdomme,’ zegt Eva. Ze trapt hard op de pedalen, maar haar voorband wiebelt als een schichtig paard. Ze remt, stapt af en laat zich op haar knieën zakken om een diagnose te stellen. Het hondje blijft berouwvol

staan, blaft van een afstandje alsof het zich wil verontschuldigen en schiet dan achter zijn baas aan – die inmiddels een heel stuk vooruitgelopen is, een vertrekkende gestalte in een beige trenchcoat.

Daar zit de spijker, in de band geklemd boven een rafelige scheur, zeker vijf centimeter lang. Als Eva op de randen van de scheur drukt, ontsnapt de lucht schor fluitend. De band is al bijna helemaal plat, ze zal met haar fiets aan de hand moeten gaan lopen en ze is al laat voor haar werkcollega. Professor Farley gaat er natuurlijk van uit dat ze haar verslag over de *Four Quartets* niet gemaakt heeft, terwijl ze er twee hele nachten voor opgebleven is. Het zit in haar boekentas, keurig in het net overgeschreven, vijf bladzijden lang, zonder de voetnoten. Ze is er tamelijk trots op en heeft zich erop verheugd het hardop voor te lezen, terwijl ze vanuit haar ooghoeken naar de oude Farley zou kijken, naar zijn opgetrokken wenkbrauwen die zouden bewegen zoals ze altijd bewegen wanneer iets zijn belangstelling heeft.

‘*Scheisse*,’ zegt Eva; in een situatie zo ernstig als deze volstaat alleen Duits.

‘Is alles goed met je?’

Ze zit nog op haar knieën, de fiets zwaar tegen haar zij geleund. Ze bekijkt de spijker en vraagt zich af of die niet nog meer schade zal aanrichten als ze hem eruit trekt. Ze kijkt niet op.

‘Prima, dank je. Gewoon een lekke band.’

De voorbijganger, wie het ook mag zijn, zwijgt. Eva neemt aan dat hij doorgelopen is, maar zijn schaduw – het silhouet van een man zonder hoed die iets pakt uit de zak van zijn jasje – schuift over het gras haar kant op. ‘Laat me je helpen. Ik heb een reparatiesetje.’

Nu kijkt ze wel op. De zon zakt achter een rij bomen – het herfsttrimester is pas een paar weken bezig en de dagen worden al korter – en het licht komt van achter hem, waardoor zijn gezicht donker lijkt. Zijn schaduw, nu verbonden met twee voeten in afgetrapte bruine brogues, lijkt akelig lang, al is de man zo te zien van gemiddelde lengte. Lichtbruin haar dat nodig geknipt moet worden, een Penguin-pocket in zijn vrije hand. Eva kan met wat moeite de titel op de rug lezen, *Brave New World*, en ze moet

plotseling denken aan een middag – een winterse zondag; haar moeder was ‘vanillekipferl’ aan het maken in de keuken en uit de muziekkamer kwamen de klanken van haar vaders viool – toen ze zich helemaal had verloren in Huxleys merkwaardige, angstaanjagende kijk op de toekomst.

Ze legt de fiets voorzichtig op zijn kant en komt overeind. ‘Dat is erg aardig van je, maar ik ben bang dat ik geen flauw idee heb wat ik met zo’n reparatieset aan zou moeten. Ik laat mijn banden altijd plakken door de conciërge.’

‘Dat zal ook wel ja.’ Zijn toon is luchtig, maar hij fronsst zijn wenkbrauwen, terwijl hij in de andere zak tast. ‘Ik ben bang dat ik te enthousiast was, ik heb geen idee waar het setje is. Het spijt me, meestal heb ik het bij me.’

‘Ook als je niet fietst?’

‘Ja.’ Het is eerder een jongen dan een man: ongeveer van haar eigen leeftijd en ook student, want hij draagt een collegesjaal – zwart-gele bijenstrepn – die losjes om zijn hals gewikkeld is. De jongens uit het dorp klinken heel anders dan hij en ze lopen beslist niet rond met *Brave New World*. ‘Altijd voorbereid zijn, dat soort dingen. En meestal doe ik het wel. Fietsen, bedoel ik.’

Hij glimlacht en Eva ziet dat zijn ogen heel blauw zijn, bijna violet, met langere wimpers dan de hare. Bij een vrouw zou het effect mooi genoemd worden. Bij een man is het een beetje ongemakkelijk; ze merkt dat ze het lastig vindt om hem aan te kijken.

‘Ben je Duits?’

‘Nee.’ Ze zegt het te fel; hij wendt opgelaten zijn hoofd af.

‘O sorry. Ik hoorde je “Scheisse” zeggen.’

‘Spreek jij Duits?’

‘Niet echt. Maar ik kan wel “shit” zeggen in tien talen.’

Eva moet lachen. Ze had niet zo fel moeten reageren. ‘Mijn ouders komen uit Oostenrijk.’

‘Ach so.’

‘Je spreekt wél Duits.’

‘Nein, nein, mein Liebling. Een beetje maar.’

Hij kijkt haar aan en Eva krijgt vreemd genoeg het gevoel dat ze elkaar al eerder ontmoet hebben, al zou ze niet weten hoe hij heet. ‘Studeer je Engels? Wie heeft je Huxley aangeraden? Ik dacht dat we niks moderners dan *Tom Jones* mochten lezen.’

Hij kijkt naar de pocket en schudt zijn hoofd. ‘O nee... Huxley lees ik voor de lol. Ik studeer rechten. Maar we mógen wel romans lezen, hoor.’

Ze glimlacht. ‘Natuurlijk.’ Ze kan hem dus niet gezien hebben op de faculteit Engels. Misschien zijn ze ooit aan elkaar voorgesteld op een feestje. David kent zo veel mensen – hoe heette die vriend van hem ook alweer met wie Penelope laatst danste op het Caius May-bal, voordat ze iets met Gerald kreeg? Hij had ook diepbloauwe ogen, maar beslist niet zoals deze. ‘Je komt me bekend voor. Hebben wij elkaar ooit ontmoet?’

De jongeman bekijkt haar nog een keer, zijn hoofd scheef getrokken naar één kant. Zijn uiterlijk is typisch Engels, bleek, de neus bedekt met sproeten. Die nemen vast in aantal en hevigheid toe bij de eerste zonnestralen; ze durft te wedden dat hij er een hekel aan heeft, dat hij zijn kwetsbare noordelijke huid vervloekt.

‘Ik weet het niet,’ zegt hij. ‘Voor mijn gevoel wel, maar dan zou ik je naam nog geweten hebben.’

‘Ik heet Eva. Eva Edelstein.’

‘Goh.’ Hij glimlacht weer. ‘Dat zou ik zeker onthouden hebben. Ik ben Jim Taylor. Tweedejaars op Clare. Zit jij op Newnham?’

Ze knikt. ‘Tweedejaars. En ik krijg dadelijk grote problemen omdat ik te laat kom voor mijn werkcollege, alleen omdat een of andere idioot hier een spijker heeft laten slingeren.’

‘Ik had ook bij een werkcollege moeten zitten. Maar eerlijk gezegd zat ik er al aan te denken niet te gaan.’

Eva neemt hem aandachtig op; ze heeft weinig op met het type student – meestal mannen en dan vaak degenen die de duurste scholen hebben bezocht – dat met luie, zelfingenomen minachting op zijn diploma’s neerkijkt. Hem had ze zo niet ingeschat. ‘Maak je daar een gewoonte van?’

Hij haalt zijn schouders op. ‘Niet echt. Ik voelde me niet lekker, maar het gaat opeens een stuk beter.’

Ze zwijgen even, beiden met het gevoel dat ze aanstalten zouden moeten maken om te vertrekken, maar zonder veel zin dat daadwerkelijk te doen. Op het pad fietst gehaast een meisje in een donkerblauwe duffelse jas voorbij. Ze werpt hun een snelle blik toe. Dan, als ze Eva herkent, kijkt ze nog eens goed. Het is die meid van Girton, die Emilia speelde toen David de rol van Iago had in het ADC. Ze had haar zinnen gezet op David, dat kon iedere dwaas zien. Maar Eva wil nu niet aan David denken.

‘Nou,’ zegt ze, ‘ik moest maar eens gaan. Kijken of de conciërge mijn band kan plakken.’

‘Of je laat mij het doen. We zijn een stuk dichterbij Clare dan bij Newnham. Ik zoek dat setje even op en plak je band en daarna trakteer ik je op een drankje.’

Ze kijkt naar zijn gezicht en dan weet Eva, met een zekerheid die ze onmogelijk kan verklaren – ze zou het niet eens willen proberen – dat dit het moment is: het moment waarna niets meer hetzelfde zal zijn. Ze kan nu nog nee zeggen – dat zou ze moeten doen – en zich omdraaien, met haar fiets aan de hand door de late middag naar de poort van haar faculteit lopen, de conciërge blozend te hulp laten schieten en hem vier shilling fooi geven. Maar dat doet ze niet. Ze draait haar rijwiel de andere kant op en loopt mee met deze jongen, met Jim, op de hielen gezeten door hun beider schaduwen, die samenvloeien en elkaar overlappen op het lange gras.

VERSIE TWEE

Pierrot

Cambridge, oktober 1958

In de kleedkamer zegt ze tegen David: ‘Ik had bijna een hond aangere-
den met mijn fiets.’

David knijpt zijn ogen tot spleetjes en kijkt naar haar in de spiegel.

Hij zit een dikke laag witte schmink op zijn gezicht te smeren.
‘Wanneer?’

‘Op weg naar Farley.’ Gek dat ze daar nu ineens aan moet denken.
Ze was zich rot geschrokken: het witte hondje in de berm was niet opzij-
gegaan toen ze aan kwam fietsen, maar scharrelde recht op haar af,
kwispelend met zijn staartstompje. Ze had zich schrap gezet om uit te
wijken, maar op het allerlaatste moment – een paar centimeter van haar
voorwiel – was het beestje plotseling weggestoven, met een angstaan-
jagende, schelle blaf.

Eva was trillend afgestapt en iemand riep: ‘Hé, kun je niet uitkijken
waar je fietst?’ Toen ze zich omdraaide, stond een meter of anderhalf van
haar vandaan een man in een beige trenchcoat boos naar haar te kijken.

‘Sorry hoor,’ zei ze, terwijl ze eigenlijk had willen zeggen: hou die hond
dan ook aan de riem.

‘Is alles goed met je?’ Van de andere kant kwam nog een man